

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมโดยกระบวนการกลุ่มเพื่อหาวิธีในการลดพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่ทำไร่ไถ่ในเขตอำเภอผาขาว จังหวัดเลย โดยทำการศึกษาในผู้ที่ทำหน้าที่ฉีดพ่นและสัมผัสสารกำจัดศัตรูพืชในไร่ไถ่จำนวนทั้งหมด 64 ราย ทำการศึกษาตั้งแต่เดือน มีนาคม ถึง สิงหาคม 2546 เป็นการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและวิเคราะห์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมและกระบวนการกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะประชากรที่ทำการศึกษาคือเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 70.3 อายุอยู่ระหว่าง 30 - 74 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 41 ปี สถานภาพสมรสร้อยละ 92.2 ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษาร้อยละ 89.1 อาชีพหลักคือทำการเกษตร ร้อยละ 62.5 และกิจกรรมที่เกษตรกรส่วนใหญ่ทำคือฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 96.9 การได้รับข่าวสารในส่วนของคุณภาพมากกว่า 3 วัน/สัปดาห์ พบว่าประชากรส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชผ่านทางโทรทัศน์ ร้อยละ 48.4 ก่อนดำเนินการพบว่าประชากรส่วนใหญ่มีอาการปวดหัวและคอแห้งร้อยละ 76.6 หลังการดำเนินงานพบว่าประชากรส่วนใหญ่ยังคงมีอาการปวดหัวร้อยละ 56.2 และสารเคมีที่เกษตรกรนิยมใช้ก่อนปลูกอ้อยได้แก่อาทราซีนร้อยละ 75.0 และพ่นหลังปลูกอ้อยได้แก่พาราควอตร้อยละ 79.6 หลังจากกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการปฏิบัติตัวในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชซึ่งได้มีการประเมินก่อนและหลังดำเนินการและเมื่อเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมโดยใช้แบบสำรวจและแบบสังเกตในการป้องกันและการปฏิบัติตัวของเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดศัตรูพืช พบว่าพฤติกรรมของเกษตรกรก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.001$) และพฤติกรรมของเกษตรกรที่ยังมีการปฏิบัติที่ผิดอยู่คือ เกษตรกรยังมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชหลายชนิด การใช้ถุงมือผ้า, การนำภาชนะที่บรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไปใช้ทำเป็นภาชนะเพื่ออุปโภคและบริโภค, การผสมสารเคมีหลายชนิด

จากข้อสรุปการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ ประชาชนต้องการความรู้และแนวทางการปฏิบัติในเรื่องของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ต้องการงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ที่สำคัญในการป้องกันร่างกาย รวมถึงอุปกรณ์ที่

ได้มาตรฐานในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากข้อสรุปได้วิธีการดำเนินงาน การแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชดังนี้ อบรมให้ความรู้เรื่องสารเคมี, จัดหาสถานที่ศึกษาดูงาน, จัดสถานที่สาธิตการใช้สารเคมี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาอุปกรณ์สาธิตและจัดมาจำหน่าย, ตรวจสอบสุขภาพประจำปี และจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาไว้ที่ชุมชนและในด้านพฤติกรรมประชาชนกลุ่มเป้าหมายยังยอมรับว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นบางครั้งถ้าจะให้ปรับเปลี่ยนเลยนับว่าเป็นเรื่องยากแต่กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพก็รับว่าจะดำเนินปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในส่วนที่สามารถปฏิบัติได้ขั้นต้นและจะปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

The purpose of this study was to examine the strategies to reduce the risk behaviors in pesticide uses for sugar cane plantation among the farmers in Phakhow District, Loei Province using the group participation process. The samples of 64 were drawn from the farmers who directly sprayed or potentially contacted the pesticides substances. The study timeframe started from March to August, 2003. The group participation process was carried out for problem investigation, problem identification and analysis, and problem solving. The interview questionnaires, behavior observation, and group process strategies were used as the study instruments.

The characteristics of the studied population showed that 70.3% were male of ages between 30 – 74 years old. The average of age was 41 years old. More than ninety percent (92.2%) were married. Almost ninety percent (89.1%) were primary school graduated. Above half (62.5%) were farmers with nearly 100% (96.9%) were potentially contacted with the pesticide substances. Regarding to the information sources, it was found that the main source of information about the pesticides was television (48.4%). The frequency of information gain was 3 days/week.

According to the health status assessment, the results indicated that in pre-assessment the major symptoms presence were headache and dried throat (76.6%) while in post-assessment about 56.2% still have headache. The training session emphasizing on the pesticide practice skills was conducted after the participation process was implemented. The knowledge and practice assessment was employed before and after the training session. The comparison of the preventive behavior and practice in pesticide uses before and after the implementation showed that there were statistically significant difference (p -value = 0.0001). Nevertheless, several risky behaviors such as the uses of clothed gloves, the reuse of the pesticide containers as a household appliance, and the unawareness of the danger in mixing number of pesticide substances together were remained.

Based on the results of the group process in identifying, analyzing, and solving problems, it can be concluded that the need for knowledge and appropriate practice skills was necessarily required. Financial factor is also needed in order to provide the safety and standard tools for pesticide uses. Even though various activities, including training session, the preparation of the study and substance uses demonstration areas, the pesticide selling spot, annual health check service, and provision of useful and update information about pesticides, were carried out for this study, the risky behavior in pesticide uses remains the problem. This is because to change people behavior is not a piece of cake which can be resulted in a day. It takes times, of course. However, the targeted population committed that they will do their best from step by step and will continually practice with appropriate skills and awareness.